

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μια σημαντική πρόκληση στο ξεκίνημα του 21ου αιώνα είναι με ποιον τρόπο θα διαφυλαχθούν τα ιδανικά της ειρήνης, της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η απάντηση είναι: κατάλληλη αγωγή και παιδεία. Το ίδιο ισχύει για τα ηθικά διλήμματα που θέτει η ασύλληπτη επιστημονική πρόοδος (κλωνοποίηση, παραγωγή ανθρώπινων εμβρύων, μεταλλαγμένα προϊόντα, οικολογικές καταστροφές κ.ά.). Το κράτος πρόσφερε ως τώρα εκπαίδευση και λιγότερο παιδεία. Η ευρύτερη καλλιέργεια είναι προσωπική κατάκτηση που απαιτεί θυσίες. Η διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση μετατοπίζει το κέντρο βάρους από το κράτος στο άτομο, το οποίο οφείλει να έρθει σε επαφή με πολλούς τομείς γνώσης σε διάφορες μορφές της. Η μετάβαση από την **τοπική** στην παγκόσμια κοινωνία προϋποθέτει γλωσσομάθεια, ανοχή στη διαφορετικότητα και στον πολυπολιτισμό, πνεύμα συνεργασίας και συναδέλφωσης στο "παγκόσμιο χωριό", στο οποίο έχει μεταβληθεί ο πλανήτης μας. Και εδώ στην Ελλάδα έχουν γίνει ορατές οι πολλαπλές όψεις της παγκοσμιοποίησης στην κοινωνιολογική και οικονομική εκδοχή της. Τα όρια των εθνικών κρατών, στην παραδοσιακή μορφή τους, εξαλείφονται, καθώς διακινούνται εκατομμύρια άνθρωποι, αγαθά και ιδέες με απίστευτη **ταχύτητα**. Η εμμονή όμως στα οικονομικά συμφέροντα και στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς, η επιβολή του καταναλωτικού προτύπου της **αφθονίας**, το διευρυνόμενο χάσμα ανάμεσα στα φτωχά και στα πλούσια κράτη, η κρίση της δημοκρατικής **συμμετοχής** και του κράτους πρόνοιας, η κοινωνική περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός και τόσα άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος δημιουργούν κλίμα ανησυχίας για το μέλλον.

Η αισιοδοξία για την πορεία του κόσμου κατά την τρίτη χιλιετία μπορεί να προκύψει από τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της αποστολής της εκπαίδευσης. Το παλιό μοντέλο που ισχύει ακόμη στην Ελλάδα και το οποίο στηρίζεται σε ποσοτικά κριτήρια (συσώρευση γνώσεων στο παραδοσιακό γνωσιοκεντρικό σχολείο) πρέπει να αντικατασταθεί από ποιοτικά κριτήρια. Η απλή παροχή γνώσεων δεν ωφελεί πια. Οι μαθητές και οι φοιτητές, όπως και κάθε άνθρωπος, πρέπει να μάθουν να αξιοποιούν τις ευκαιρίες για μάθηση, που τους δίνονται σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

Στην έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα τονίζεται ότι η διά βίου εκπαίδευση πρέπει να στηρίζεται στους παρακάτω τέσσερις πυλώνες, που αποτελούν διαφορετικά είδη μάθησης: 1. Μαθαίνω πώς να αποκτώ τη γνώση, συνδυάζοντας ικανοποιητικά μια ευρύτατη γενική παιδεία με τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε ορισμένα θέματα. 2. Μαθαίνω να ενεργώ με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποκτώ όχι μόνο επαγγελματική κατάρτιση αλλά και γενικότερα τη δυνατότητα να αντιμετωπίζω διάφορες καταστάσεις και να εργάζομαι αρμονικά σε ομάδες. 3. Μαθαίνω να συμβιώνω, κατανοώντας τους άλλους και έχοντας επίγνωση των κοινωνικών αλληλεξαρτήσεων - συμβάλλοντας στην πραγματοποίηση κοινών δράσεων και στη διευθέτηση των συγκρούσεων-, με σεβασμό στις αξίες του πλουραλισμού, της αμοιβαίας κατανόησης και της ειρήνης. 4. Μαθαίνω να ζω με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναπτύσω την προσωπικότητά μου και να μπορώ να ενεργώ με μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερη κρίση και προσωπική **υπευθυνότητα**. Για τον λόγο αυτόν η εκπαίδευση δεν πρέπει να παραμελεί την ανάπτυξη των ατομικών δυνατοτήτων, τη μνήμη, τη λογική κρίση, την αίσθηση του ωραίου, τις φυσικές ικανότητες του ατόμου και τη δεξιότητα της επικοινωνίας, με παράλληλη ευαισθησία στη χρήση της μητρικής γλώσσας.

(Κείμενο από τον ημερήσιο τύπο)

ΘΕΜΑΤΑ

A. Το παραπάνω άρθρο δημοσιεύθηκε πρόσφατα σε εφημερίδα. Να παρουσιάσετε στην τάξη σας το περιεχόμενο του άρθρου αυτού με μια περίληψη 100 - 120 λέξεων.

Μονάδες 25

B1. Με ποια νοηματική σχέση συνδέονται μεταξύ τους η πρώτη και η δεύτερη παράγραφος του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B2. Να αναλύσετε τη δομή της τελευταίας παραγράφου (δομικά στοιχεία/μέρη, τρόπος/μέθοδος ανάπτυξης).

Μονάδες 5

B3. "Η μετάβαση από την τοπική στην παγκόσμια κοινωνία απαιτεί...".

α) μόνο την εκμάθηση της μητρικής γλώσσας

β) ανεξαρτησία και αυτονομία δράσης

γ) αποδοχή κάθε κοινωνικής και πολιτισμικής ιδιαιτερότητας

δ) καλλιέργεια τοπικιστικού πνεύματος

Ποια από τις παραπάνω φράσεις (α, β, γ, δ) συμπληρώνει σωστά, σύμφωνα με το κείμενο, το νόημα της πρότασης που σας δίνεται; Να τη γράψετε στο τετράδιό σας και να αιτιολογήσετε με συντομία την επιλογή σας.

Μονάδες 5

B4. Να αποδώσετε σε 5-6 σειρές το νόημα της παρακάτω φράσης του κειμένου: "Το κράτος πρόσφερε ως τώρα εκπαίδευση και λιγότερο παιδεία".

Μονάδες 5

B5. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: συμμετοχή, τοπική, ταχύτητα, αφθονία, υπευθυνότητα.

Μονάδες 5

Γ. Τώρα που έφτασε η στιγμή της αποφοίτησής σας από το Λύκειο, αξιοποιώντας τις εμπειρίες της σχολικής σας ζωής, να γράψετε μια επιστολή προς τον Υπουργό Παιδείας, στην οποία να διατυπώνετε τεκμηριωμένα τις απόψεις σας για τις αλλαγές που θα θέλατε να γίνουν στο σχολείο, προκειμένου αυτό να ανταποκρίνεται αποτελεσματικότερα στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας. (500 - 600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο άρθρο εντοπίζονται οι αναγκαιότητες για την παιδεία στη νέα εποχή, όπως και το χρέος της στην υπεράσπιση των αξιών, τη διαχείριση της επιστημονικής προόδου και την κοινωνική οργάνωση στην παγκοσμιότητα. Η αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων προϋποθέτει την ευρύτατη καλλιέργεια του ατόμου. Για το λόγο αυτό δεν αρκεί το «παραδοσιακό σχολείο», όπως το ελληνικό, αλλά απαιτείται η διεύρυνσή του. Η UNESCO θέτει τέσσερις αρχές της σύγχρονης μάθησης: τη σύνδεση γενικής παιδείας και εξειδικευμένων σπουδών, την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων από κοινού με την κοινωνική ωριμότητα και την ικανότητα συνεργασίας, την αγωνιστική συμμετοχή στα παγκόσμια προβλήματα και τέλος την ανάπτυξη μίας υπεύθυνης και ολοκληρωμένης προσωπικότητας. Οι τέσσερις αυτές αρχές δίνουν τις κατευθύνσεις και το περιεχόμενο που οφείλει να έχει η εκπαίδευση.

(το παραπάνω κείμενο είναι 119 λέξεις)

B1.

Η 1η και η 2η παράγραφος συνδέονται νοηματικά. Η πρώτη κλείνει με τα προβλήματα και τους ενδεχόμενους κινδύνους της εποχής και η 2η αρχίζει με την πρόταση για μία αποτελεσματική διαχείριση του μέλλοντος. Αξιοσημείωτη είναι η σχέση αντίθεσης στις λέξεις της κατακλείδας της 1ης παραγράφου και της θεματικής πρότασης στη 2η: κλίμα ανησυχίας για το μέλλον – αισιοδοξία για την πορεία του κόσμου.

B2.

Η τελευταία παράγραφος αποτελείται από θεματική πρόταση, ανάπτυξη και κατακλείδα:

Η θεματική πρόταση αποτελείται από μία δεοντολογική αρχή: «Στην έκθεση της UNESCO...έως πρέπει να στηρίζεται στους παρακάτω τέσσερις πυλώνες που αποτελούν διαφορετικά είδη μάθησης».

Η ανάπτυξη της παραγράφου γίνεται με ειδικές λεπτομέρειες, τους όρους, τις προϋποθέσεις, τις τέσσερις αρχές: «1. Μαθαίνω.....έως περισσότερη κρίση και προσωπική υπευθυνότητα» / Κατ' άλλους με διαίρεση

Η παράγραφος κλείνει με μία κατακλείδα – συμπέρασμα που περιλαμβάνει το περιεχόμενο που πρέπει να έχει η εκπαίδευση.

B3.

Είναι η γ.

Διότι στη σύγχρονη εποχή η υφήλιος γίνεται ένα «παγκόσμιο χωριό» στο οποίο έχουν χρέος να συμβιώσουν οι άνθρωποι προκειμένου να αντιμετωπίσουν οξυμμένα προβλήματα και να κατοχυρώσουν την ειρήνη και την παγκόσμια συνεργασία.

B4.

Τα σύγχρονα κράτη διακήρυξαν ότι με το εκπαιδευτικό σύστημα στοχεύουν πολλούς και ουσιαστικούς σκοπούς στην πραγματικότητα όμως κυριάρχησε η αυστηρά γνωσεοκρατική

εκπαίδευση και η σύνδεση με την επαγγελματική αποκατάσταση. Απουσίαζαν από το σχολείο η τέχνη, η σύνδεση θεωρίας και πράξης, η επαφή με την επικαιρότητα και την ομάδα. Αντίστοιχα ήταν περιορισμένες οι δυνατότητες μίας συνεχιζόμενης αγωγής. Έλειψε, λοιπόν, η ευρύτερη καλλιέργεια και η ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων, η ενίσχυση όλων των διαστάσεων της νεανικής προσωπικότητας.

B5.

συμμετοχή # αποχή (απραξία, απάθεια, αδιαφορία, αδράνεια.....)

τοπική # παγκόσμια (διεθνής, οικουμενική, υπερτοπική.....)

ταχύτητα # βραδύτητα (επιβράδυνση....)

αφθονία # στέρηση (έλλειψη, ανεπάρκεια, στενότητα, ένδεια....)

υπευθυνότητα # ανευθυνότητα

(σημ. συντ: απαιτείται μόνο ένα συνώνυμο. Τα περισσότερα δίνονται ενδεικτικά)

Γ.

Κύριε Υπουργέ,

1-6-2000

Το σχολείο είναι για το κράτος ένας ευαίσθητος και σημαντικός μηχανισμός και για τον άνθρωπο και την ομάδα ένα από τα κυριότερα δικαιώματα, μία ελπίδα κι ένα όραμα. Ότι μέχρι σήμερα έχει κατακτηθεί έχει κατακτηθεί με αγώνες των νέων, των δασκάλων, των πνευματικών ανθρώπων. Και η γενίκευση, η καθολικότητα της εκπαίδευσης έχει βελτιώσει τους όρους ζωής.

Το μέλλον ενός κόσμου που αγωνίζεται να βρει την ισορροπία του μέσα στη θυελλώδη επιστημονική και τεχνική πρόοδο και στην παγκοσμιότητα εξαρτάται περισσότερο από ποτέ από την παιδεία των ανθρώπων. Οραματιζόμαστε, λοιπόν, και διεκδικούμε ένα σχολείο που να δίνει στους νέους τα όπλα για να αντιμετωπίσουν όλη την ποικιλία των προκλήσεων.

Το σχολείο προσφέρει γνώσεις. Πρέπει όμως αυτές οι γνώσεις να είναι ευρύτατες, να εξακτινώνονται σε όλους τους τομείς της ζωής και να εκσυγχρονίζονται διαρκώς. Γιατί μόνο έτσι μπορεί κανείς να σταθεί σ' έναν κόσμο που μεταβάλλεται με ασύλληπτη ταχύτητα. Είναι σαφές ότι οι παρεχόμενες από το σχολείο γνώσεις δεν μπορούν να είναι μόνον επιστημονικές, χρειάζονται και οι πρακτικές δεξιότητες, γιατί το μυαλό χωρίς το χέρι είναι ανήμπορο και το χέρι χωρίς το μυαλό ανάπηρο.

Ο νέος άνθρωπος απαιτεί την καθοδήγηση αλλά και την αποφασιστική συμβολή του σχολείου στο να εξακριβώσει τις κλίσεις του, και να αποκτήσει τα εφόδια εκείνα που θα του επιτρέψουν να ασκήσει αποτελεσματικά και δημιουργικά το επάγγελμά του.

Η επικράτηση της τεχνολογίας και η παγκοσμιότητα απαιτούν να διαπαιδαγωγηθεί ένας νέος τύπος ανθρώπου που να μπορεί να συνδυάζει τις ιδιότητες του πολίτη της χώρας του και του πολίτη της γης. Αυτό σημαίνει ότι το σύγχρονο σχολείο καλλιεργεί την εθνική συνείδηση, προσφέρει πλούσια γνώση της μητρικής γλώσσας και της εθνικής ιστορίας. Παράλληλα, όμως, ενισχύεται η γλωσσομάθεια, στερεώνονται οι τρόποι επικοινωνίας με τον κόσμο ολόκληρο- για παράδειγμα οι μορφωτικές ανταλλαγές, οι επισκέψεις σε ξένες χώρες, η χρήση του διαδικτύου-, διδάσκονται οι τεχνικές επικοινωνίας.

Το σχολείο αξιοποιεί την τεχνολογία και προετοιμάζει ανθρώπους ικανούς να την ελέγχουν και να την προσαρμόζουν στις ανάγκες τους, όχι να υποτάσσονται σε αυτήν. Δε νοείται περιφρόνηση στις σύγχρονες τεχνολογίες και ειδικά στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα οπτικοακουστικά μέσα. Ο άνθρωπος που δε θα ξέρει να τα χειρίζεται θα είναι ο αναλφάβητος του μέλλοντος.

Ο σύγχρονος νέος χρειάζεται μία στερεή και ολοκληρωμένη προσωπικότητα. Για να το επιτύχει και ταυτόχρονα να αντισταθεί στην εξειδίκευση έχει ανάγκη τη δημιουργικότητα. Το σχολείο μπορεί να διεγείρει τη φαντασία, να εμπλουτίσει τη συγκίνηση μέσα από την αισθητική αγωγή αλλά και την ενίσχυση της ερασιτεχνικής καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Γι' αυτό πολύ σημαντικός παράγοντας είναι ο χώρος του σχολείου. Το σχολείο είναι πολιτισμός και επομένως ο χώρος του πρέπει να υποστηρίζει αυτήν την πολιτισμική διάσταση. Η αισθητική του κτηρίου, οι βιβλιοθήκες, το αμφιθέατρο, τα οπτικοακουστικά μέσα, το πράσινο, οι αθλητικές εγκαταστάσεις είναι πρωτεύον σημείο της εκπαιδευτικής πράξης.

Το σχολείο μπορεί και πρέπει να γίνει ο κύριος χώρος για την επιδίωξη ενός νέου ανθρωπισμού ώστε ο άνθρωπος να ανακτήσει την αξία του σε σχέση με την ύλη. Η προστασία του

περιβάλλοντος είναι μία επιπλέον διάσταση του σύγχρονου ανθρωπισμού. Η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ιδίως η αναγνώριση της διαφοράς και της πολιτισμικής παράδοσης κάθε λαού εγγυώνται έναν γνήσιο διεθνισμό. Η δημοκρατική συνείδηση και η ευαισθησία. Η δημοκρατική συνείδηση και η ευαισθησία σηματοδοτούν την υπεύθυνη συμμετοχή στα κοινά.

Τέλος, η μάθηση δεν είναι μία διαδικασία που ολοκληρώνεται στα μαθητικά θρανία² συνεχίζεται και μετά από αυτά πολλαπλασιάζοντας την ατομική ελευθερία και τις επιλογές. Η ανοικτή κοινωνία χρειάζεται ένα ανοιχτό και διαρκές εκπαιδευτικό σύστημα.

Αισθανόμαστε ότι η πραγματοποίηση ενός τέτοιου σχολείου δεν βαραίνει μόνο την πολιτεία² είναι συνάμα και συλλογικό χρέος. Με την αίσθηση ότι μία καλή παιδεία είναι εκείνη που ελευθερώνει και βοηθάει τον άνθρωπο να ολοκληρωθεί σύμφωνα με τον εαυτό του είμαστε διατεθειμένοι να αγωνιστούμε για την εφαρμογή της.

Με τιμή

Ένας μαθητής της Γ' Λυκείου